

De Christen, 109^e jaargang, nr. 6 (1994), blz. 8 en 9

De kerk in beweging tussen traditionele kerk en opwekkingsbeweging

Sinds afgelopen woensdag mag baptist Nederland zich weer verheugen een bijzonder hoogleraar te hebben aan de theologische faculteit te Utrecht. Dit in het vak 'Geschiedenis en Leerstellingen van het Baptisme'. Dr. De Vries volgde daarin Dr. Reiling op die deze functie van 1976 tot 1988 bekleedde. Ter gelegenheid van de aanvaarding van zijn functie hield Dr. De Vries een rede over 'de dynamiek tussen de traditionele kerk en de opwekkingsbeweging'. In deze *De Christen* een gesprek met Olof de Vries naar aanleiding van deze rede en van zijn benoeming.

Voordat we ingaan op je rede zelf, kun je ook uitleggen waarom deze leerstoel zo belangrijk is ?

De bedoeling bij de stichting van de leerstoel was dat het baptist theologisch onderwijs op universitair niveau gegeven kon worden. Dat is zowel in het belang van baptist Nederland zelf, als in het belang van heel de kerk. Het baptisme vormt een belangrijk onderdeel van het mondiale protestantisme. Sinds de zestiende eeuw zie je de opkomst en de groei van de zgn. 'vrije kerken'. Kerken die niet afhankelijk zijn van de staat, waar men op basis van vrijwilligheid toetreedt, een geloofsgemeenschap met de nadruk op de lokale gemeente.

Dit type christendom is steeds belangrijker geworden. Het protestantisme in de Verenigde Staten is ondenkbaar zonder de vrije kerken, maar ook in Europa en de Derde Wereld zie je een forse groei. Allemaal redenen voor het baptisme om aan de universiteiten haar eigen geluid te laten horen.

Hoe kijkt men op de universiteit tegen zo'n baptisten leerstoel aan?

Toen ik in 1966 aan de faculteit ging studeren was ik een bezienswaardigheid, dus ik moest voortdurend vertellen wat dat baptisme dan allemaal wel niet was. Toen was ik een niet-hervormde uitzondering. Dat is natuurlijk erg veranderd. Er is een goede verstandhouding met de andere kerkgenootschappen, en de studenten zijn geïnteresseerd in de colleges baptistica. Tegenwoordig is er ook de mogelijkheid tot specialisatie in de geschiedenis van het baptisme in de laatste jaren van de studie.

Wat was de aanleiding om over de verhouding tussen de traditionele kerk en de opwekkingsbeweging een rede te houden?

Je kiest voor iets dat bij je leeft. Het is een onderwerp dat ik heel wezenlijk vind. Ik ben begonnen met de geschiedenis van de dopersen. Later ga je dat in een wijder verband zien, namelijk in het verband dat er de eeuwen door is tussen opwekkingsbeweging en de gevestigde kerk.

Kun je wat meer zeggen over de inhoud van de rede?

Het gaat om een historisch gegeven dat je vanaf de tweede eeuw ziet. Telkens is er tegenover de gevestigde kerk een beweging die kritiek heeft op die kerk. 'Jullie zijn niet degene die jullie zouden moeten zijn'. Deze beweging zie je door de hele geschiedenis van de kerk heen. Het opwekkingskarakter van deze tegenbeweging zit in het idee van terug naar het begin, terug naar de oergemeente. Elke opwekkingsbeweging heeft natuurlijk zijn eigen karakteristieken, die te maken hebben met de ontsporingen of de verkalkingen van de traditionele kerken. Op zich lukt het teruggaan naar het begin nooit echt. Maar je doet pogingen, het spreekt aan. Het verandert ook wat in de kerk.

In deze rede is die spanning tussen de traditionele kerk en de opwekkingsbeweging het uitgangspunt van een poging om het wezen van de kerk te beschrijven. De kerk heeft niet alleen een geschiedenis. Ze is een geschiedenis, namelijk de geschiedenis van de dynamiek tussen de traditionele kerk en de opwekkingsbeweging. Ik kom erbij terecht dat ze beide bij elkaar horen. Het zijn om zo te zeggen twee polen in één magnetisch veld. Je kunt ze niet bij elkaar brengen en toch horen ze bij elkaar. Ze hebben elkaar onderling nodig.

Wat kan de traditionele kerk leren van de opwekkingsbeweging en vice versa?

De opwekkingsbeweging kan het belang leren van de traditie en van het uiterlijke, van de organisatorische gestalte van de kerk. Deze zaken zijn wezenlijk voor de kerk. Anderzijds zal de traditionele kerk moeten accepteren dat haar tradities en confessies onder kritiek worden gesteld omdat deze iets voorlopigs hebben. De kerk is er nog niet, ze moet worden degene die ze moet zijn.

Kun je tot slot iets zeggen over de taak en de positie van de baptistengemeenten in Nederland?

Het baptisme is altijd een onderdeel geweest van een veel bredere historische beweging. Onze baptistengemeenten zijn vaak gegroeid in tijden van opwekking. De laatste decennia vooral als onderdeel van de evangelische beweging. Wat dat betreft hebben we niet een specifieke positie in Nederland. Maar ik denk dat binnen de evangelische beweging zelf het baptisme wel een specifieke positie heeft. Dit, omdat het baptisme toch aan de structuur van de gemeente een hoge prioriteit geeft en dat ontbreekt bij veel opwekkingsbewegingen. Daar ligt dan ook zeker een taak.

Het mag duidelijk zijn, dit bijzonder hoogleraarschap geeft zeker gestalte aan de eigenheid van de baptistengemeenten. Maar meer nog dan dat is het ook een positie waarin het wezen van de kerk op het scherpst van de snede wordt doordacht.

Olof de Vries, van harte gefeliciteerd met je benoeming.

Harm Jut